

УДК 372.4 : 796.011.3

О. Б. Ярова

Бердянський державний педагогічний університет

ФІЗКУЛЬТУРНА ОСВІТА І СПОРТ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ ЄВРОСОЮЗУ: СУЧАСНИЙ СТАН І ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

У статті розглядаються особливості організації та моделі фізкультурної освіти молодших школярів у державах-членах Європейського Союзу. Автор аналізує практику і визначає тенденції розвитку фізкультурної освіти на рівні МСКО 1, серед яких реалізація національних стратегій і масштабних ініціатив з просування здорового способу життя, реформування шкільних програм з фізичного виховання, орієнтація змісту початкової освіти на формування в молодших школярів спортивних компетенцій, інтеграція учнів з особливими потребами в навчальний процес з фізкультурної освіти, упровадження новітніх методологічних підходів. Схарактеризовано спільні для країн ЄС риси й виклики в організації фізкультурної освіти на початковому щаблі.

Ключові слова: *фізкультурна освіта, початкова школа, цілі навчальної програми, здоровий спосіб життя, формальне оцінювання, шкільний спорт, тенденція.*

Постановка проблеми. Спорт як соціально-економічне явище сприяє досягненню стратегічних цілей Європейського Союзу – солідарності і процвітання. Він пов'язаний із поняттями миру, терпимості, взаєморозуміння та освіти, що відповідає європейським ідеалам і цінностям.

З соціальної точки зору фізкультурна освіта і спорт мають значний вплив на розвиток молодої людини з раннього віку в найрізноманітніших формах не тільки через академічну успішність і майбутнє працевлаштування, а й виховання поняття справедливості, навичок роботи в команді, навичок комунікації та розв'язання конфліктів. Спорт може бути використаний як засіб підвищення рівня концентрації школярів, поліпшення їхньої поведінки і загального ставлення до навчання.

Зміцнення здоров'я та сприяння правильному фізичному розвитку учнів є важливим завданням як європейської, так і української початкової школи. Фізичний стан дитини є тією базою, на якій розвиваються її сили та потенціал, у тому числі й розумовий. Вивчення особливостей і моделей фізкультурної освіти у країнах Європейського Союзу дозволить національній системі визначити шляхи комплексного розвитку фізичних, розумових і психічних якостей молодших школярів; сформувати в них стійкі мотиви та потреби в організації власного здорового способу життя.

Аналіз актуальних досліджень. Організація фізичного виховання та спорту в школах Європи є предметом дослідження таких зарубіжних фахівців, як К. Грін (Ken Green), Т. ван дер Гугтен (Truus van der Gugten), Дж. Еванс (John Evans), С. Капел (Susan Capel), П. Де Кноп (Paul De Knop), Дж. Корнбек (Jacob Kornbeck), О. Лупстра (Oene Loopstra), Дж. Маршал (Joe Marshall), Й. Посьпех (Jerzy Pośpiech), К. Хардман (Kenneth Hardman) та ін.

Питання організації та методики фізичного виховання в Україні й за кордоном цікавлять багатьох вітчизняних науковців, серед яких І. Турчик, Е. Вільчковський, Т. Круцевич, О. Куц, В. Лабскір, Б. Шиян.

Отже, **метою** статті є вивчення особливостей організації та моделей фізкультурної освіти та спорту в початковій школі держав-членів Європейського Союзу.

Виклад основного матеріалу. Усі європейські країни визнають важливість фізичного виховання в школі. Предмет є частиною всіх рамкових навчальних планів і є обов'язковим у початковій і середній школі по всій Європі. Країни також підкреслюють важливість фізичної активності та спорту як способу організації дозвілля підростаючого покоління.

Характерними особливостями політики держав ЄС щодо розвитку фізичного виховання та спорту в початковій школі на сучасному етапі є визнання:

- а) фізичної культури як загального права для всіх дітей;
- б) статусу фізичного виховання в усіх державах ЄС як обов'язкового предмету шкільної програми, що сфокусований переважно на здоров'ї, тілобудові, активізації рухової діяльності;
- в) виняткової ролі фізичної культури у збереженні здоров'я, досягненні загального розвитку та безпеки життєдіяльності;
- г) взаємозв'язку між якістю фізичної культури та підготовкою викладачів і збалансованістю навчального плану;
- ґ) потенціалу фізкультурної освіти для формування соціальних навичок учнів (скритий курикулум);
- д) необхідності розширення співробітництва між школами, спортивними клубами та федераціями;
- е) компетенції у спорті як чинника сталого розвитку європейського суспільства.

Європейські країни активно розробляють і впроваджують національні та регіональні стратегії з просування фізичного виховання й фізичної активності різних цільових груп (діти, молодь, усе населення країни). Національні стратегії більшою мірою зосереджені на конкретних

питаннях: наприклад, здоров'я школярів і фізичний розвиток перебувають у центрі поточних стратегій в Австрії, Румунії, Словенії та Сполученому Королівстві (Уельс). Деякі стратегії зосереджені на важливості модернізації спортивних споруд та обладнання, як в Латвії та Хорватії. В цілому, стратегії підкреслюють необхідність поліпшення якості та доступності спортивної інфраструктури для школярів і широкої громадськості [6, 15].

Із фізичною активністю приходять знання й розуміння таких принципів і концепцій, як «правила гри», чесна гра і повага, тактична обізнаність, соціальний досвід, пов'язаний з особистою взаємодією і колективними зусиллями в багатьох видах спорту. Цілі, які виходять за межі фізичного виховання та спорту – здоровий особистісний розвиток і соціальна інтеграція – додають важливості включення цієї дисципліни до шкільної програми. Соціальна значущість фізичного виховання та спорту також підкреслюється й у різних офіційних документах Євросоюзу.

Так, у Білій книзі спорту (2007а) Європейська комісія рекомендує міністрам держав-членів ЄС сприяти зміцненню співробітництва між секторами охорони здоров'я, освіти і спорту з метою визначення та реалізації узгоджених стратегій для зниження надлишкової ваги, ожиріння та інших ризиків для здоров'я дітей і молоді. У цьому контексті Комісія закликає держави-члени вивчити можливості просування концепції активного способу життя в національних системах освіти і системі підготовки вчителів фізичного виховання [4].

З метою підтримки держав-членів Євросоюз сприяє фізичній активності через свою політику і фінансові інструменти, зокрема, в області спорту і здоров'я, і надає науково-обґрунтовані рекомендації для директивних органів. «Керівні принципи ЄС» щодо здорової фізичної активності (*EU Physical Activity Guidelines, Recommended Policy Actions in support of Health-Enhancing Physical Activity, 2008*), підготовлені групою з 22 експертів з усієї Європи, приділяють особливу увагу фізичним і розумовим проблемам зі здоров'ям, викликаним зниженням фізичної активності серед молоді, поширенням сидячого способу життя та ожирінням. За оцінками Керівних принципів, до 80 % дітей шкільного віку включені до фізичної активності в школі і вони повинні мати принаймні 1 годину фізичної активності щодня. Час, рекомендований ВООЗ для спорту і фізичної активності в програмі шкільного навчання (мінімум 30 хвилин на день) або для занять у спортивних секціях і клубах (до 5 годин на тиждень), робить істотний внесок у формування здорового способу життя підростаючого покоління [5].

Стаття 165 Лісабонської угоди ЄС (2009) створює правове підґрунтя для нової компетенції зі спорту, яка включає дії з розвитку європейського виміру в спорті. Договір також дає право Європейському Союзу «сприяти розв'язанню спортивних проблем» і визнає соціальну й виховну функцію спорту [3].

У 2011 році Європейська комісія опублікувала документ «Розвиток європейського виміру у спорті» (*Developing the European dimension in sport*), в якому пропонуються на рівні ЄС конкретні кроки в соціальній сфері, економіці та управлінні щодо розвитку спорту. Зазначений документ визнає фізичну активність як один із найбільш важливих детермінант здоров'я і підкреслює фундаментальну роль спорту в заохоченні фізичної активності [9, 17].

Отже, розглянемо практику фізкультурної освіти та кроки, що їх держави-члени ЄС роблять у напрямі розвитку фізичного виховання і спорту на рівні початкової освіти.

У початкових школах *Австрії* діє принцип класного вчителя: предмет «Фізичні вправи і спорт» викладається для всього класу (хлопчики і дівчатка спільно) вчителем початкової школи в обсязі 3 години на тиждень упродовж 1–2 класів, 2 години на тиждень упродовж 3–4 класів. Такий підхід дає можливість гнучкого планування уроків з метою створення умов для щоденної фізичної активності учнів. Протягом чотирьох років початкова школа надає освіту, беручи до уваги соціальну (фізичну та / або психічну) інтеграцію дітей з обмеженими можливостями. Освітнім законодавством країни передбачені додаткові робочі місця для кваліфікованих учителів, які працюють з дітьми з особливими освітніми потребами, у тому числі й на уроках фізкультури [8, 68–69].

Шкільна автономія в Австрії дозволяє кожній школі розробити власний профіль і встановити пріоритет фізичних вправ і спорту. У випадку спортивної спеціалізації навчальний заклад пропонує учням більше годин фізичних тренувань у порівнянні зі звичайною школою.

Шкільні змагання становлять невід'ємну частину фізичного виховання в Австрії. Вони проводяться як доповнення до спортивних занять поза школою і допомагають налагодженню спортивного співробітництва між школами та спортивними асоціаціями.

Австрійська система підготовки кваліфікованих викладачів фізичного виховання надає комплексний контент з теорії спорту, методології та спортивної практики протягом 6 семестрів. Студенти даної спеціальності складають іспит «*Berufsaufnahmeprüfung*» для отримання диплому шкільного вчителя фізичних вправ і спорту, спортивного педагога в асоціації, клубі, муніципалітеті тощо.

У початкових школах *Німеччини* заняття з фізичної культури та спорту створюють для учнів умови для набуття навчального досвіду шляхом гри та рухів. Головними завданнями на цьому етапі є формування і розвиток координації, швидкості, спритності, сили, навичок взаємодії. В організації та проведенні занять з фізичної культури вчителі повинні керуватися принципом «гра і задоволення». До змісту фізичного виховання в початковій школі включено легку атлетику, спортивні ігри (волейбол, футбол, теніс, настільний теніс, гандбол, нетбол), основи гімнастики і танцю. Успішність молодших школярів з фізичної культури оцінюється за тією ж системою, що й навчальні досягнення з інших предметів шкільної програми [8, 302].

У Німеччині 70,2 % 7–10-річних дітей беруть участь у спортивних клубах (загалом 80 000 спортивних клубів у країні). Крім популярності фізичної культури і спорту це число також відображає важливість діяльності спортивних клубів у соціальній інтеграції та розвитку особистості.

Згідно з рекомендаціями національного курикулуму *Фінляндії* уроки з фізичного виховання проводяться спільно для хлопчиків і дівчаток у 1–2 класах, а починаючи з 3 року навчання враховуються гендерні особливості учнів. Викладання дисципліни здійснюється вчителями фізичного виховання. Типовим є вербальне оцінювання досягнень молодших школярів, яке має комплексний характер і враховує рівень їхніх теоретичних знань, сформованість моторних навичок, мотивацію.

Починаючи з 1990-х рр., у зв'язку із зростанням зайнятості батьків і необхідністю організувати дозвілля молодших школярів у післяурочний час, Міністерство освіти активно підтримує та фінансує через гранти спортивні проекти (секції, клуби, факультативи) для початкової школи [8, 265]. З 2009 р. у Фінляндії виконується національний проект «Постанова уряду про політику просування спорту і фізичної активності» (*Government resolution on policies promoting sport and physical activity*).

У *Данії* фізичне виховання разом із музикою та візуальними мистецтвами відноситься до блоку «Практичних / творчих дисциплін», що є обов'язковими з 1-го по 9-й клас єдиної *Folkeskole*. З фізичного виховання не існує формального оцінювання, що, на думку вчителів, знижує статус предмета у порівнянні з іншими дисциплінами курикулуму. Результатом відсутності духу змагання та конкуренції в данській *Folkeskole* є непопулярність спортивних конкурсів і змагань між учнями або школами взагалі. З цієї ж причини в країні не розвинута мережа шкільних спортивних команд і клубів, хоча учні, за їхнім бажанням, мають можливість відвідувати центри дозвілля після занять [8, 220].

На підтримку фізкультурної освіти і як результат розуміння важливості здоров'я та фізичної підготовки у школі Міністерство освіти Данії в 2002 р. серед 10 компетентностей, формування яких передбачено загальною освітою, виокремило «компетентність тіла» (body competence) як таку, що інтегрується й тісно пов'язана з особистісною та соціальною компетентностями випускника школи [8, 221]. Проблемними питаннями для країни залишаються збільшення кількості годин фізичного виховання в розкладі, розвиток шкільного спорту, підвищення кваліфікації вчителів фізичного виховання, модернізація шкільного спортивного обладнання.

Фізичне виховання в початкових школах *Італії* організовується за принципом: «Тіло є цінністю». До змісту навчальної програми з фізичного виховання включено такі теми: частини тіла, органи чуття і сприйняття, рухові схеми, основи правильного харчування, особиста гігієна, проблеми навколишнього середовища і шкідливі для здоров'я звички (куріння, сидячий спосіб життя тощо). У якості інструмента для оцінювання навчальної успішності учнів використовується портфоліо, в якому фіксуються спортивні досягнення школярів протягом усього періоду навчання. Фізична культура, як правило, викладається вчителями початкових класів. Значно рідше разом з учителем початкових класів працює вчитель фізичної культури.

У школах *Італії* поряд з обов'язковими уроками фізичної культури велика увага приділяється спорту: практично в кожній школі є спортивна асоціація. Додаткові тренування проводяться після уроків 2–3 рази на тиждень під керівництвом викладача фізичної культури (загальна тривалість – 6 годин на тиждень). Шкільні змагання організовуються Міністерством громадської освіти за сприянням НОК *Італії*.

У *Португалії* протягом 1–4 років початкової освіти фізичне виховання (*expressão físico-motora*) викладається в межах освітньої галузі «Самовираження» і немає спеціально виділеного часу в програмі. Починаючи з 5-го класу початкової школи, фізичне виховання отримує статус самостійної дисципліни з формальним оцінюванням навчальних досягнень учнів, і працювати з дітьми мають право лише дипломовані вчителі фізичного виховання [7, с. 32].

Протягом усього періоду початкової та середньої освіти обов'язковими предметами в англійських школах є математика, англійська мова та фізична культура. Остання займає чи не головне місце в освітній програмі англійської школи. Програма фізкультурної освіти в *Англії*, крім вирішення традиційних завдань, спрямована на моральний, духовний, соціальний та культурний розвиток учнів, що значною мірою відповідає і програмі фізичного виховання

України. У процесі досягнення зазначених цілей формуються комунікативні вміння учнів та здатність до самоконтролю, уміння співпрацювати, розв'язувати проблеми, вдосконалювати власне навчання. Реалізація програми фізкультурної освіти створює передумови, що сприяють активізації розумової діяльності учнів, критичного мислення й узагальнення власних ідей і думок про тактику, стратегію і формування завдань; участі в суспільній роботі як учасника або організатора спортивних і танцювальних змагань та фестивалів; формуванню в учнів глибоких знань і розуміння здорового способу життя та збереження здоров'я в умовах погіршення довкілля [1, 15].

На KE 2 (МСКО 1) учням пропонується 5 обов'язкових видів фізичної активності: легка атлетика, ігри, гімнастика або танці (на вибір), плавання, активне дозвілля на природі. Практично в усіх школах є басейни, майданчики для тенісу, баскетболу та футболу, галявини для гольфу. При цьому в деяких школах обов'язковими є заняття балетом.

У межах національної системи інспекторату та контролю шкільної освіти (OFSTED 2003) і залежно від змісту дисципліни (види спорту, шкільна спортивна база та обладнання тощо) кожна школа розробляє свою систему оцінювання успішності учнів з фізичного виховання. Хоча фізичне виховання є обов'язковим предметом і навіть підтримується шкільною адміністрацією, особливо якщо школа має успішні спортивні команди, його статус як навчальної дисципліни залишається нижчим у порівнянні з математикою та мовами. До сьогодні практикується скорочення годин фізичного виховання на користь інших предметів навчального плану [8, 237–242].

Сполучене Королівство за останнє десятиріччя реалізувало такі субнаціональні стратегії, як: Англія – *Play to win: a new era for sport (2008), Sport England strategy 2008–2011*; Північна Ірландія – *Sport matters: a culture of lifelong enjoyment and success in sport 2009–2019, Sport Northern Ireland, Corporate plan 2008–2011*; Шотландія – *Reaching higher – building on the success of sport (2007), Our plan: corporate plan 2009–2011, Sportscotland (2009)*; Уельс – *Climbing higher – Welsh Assembly strategy for sport and physical activity (2005), Framework for the development of sport and physical activity, Sports Council Wales (2005)* [9, 22]. Діти виступають цільовою групою в усіх проектах. Так, наприклад, в Уельсі заплановано отримати конкретні кількісні зміни на рівні початкової освіти: зафіксувати в курикулумі 2 години спорту на тиждень і забезпечити фізичну активність молодших школярів протягом не менше 60 хвилин 5 разів на тиждень.

У Франції з дітьми починають займатися фізкультурою з 4 років, з дитячого садка (6 годин на тиждень). Їх вчать стрибати, лазити, кидати

простий спортивний снаряд, триматися у воді, на льоду або на снігу. Спорт, яким вони займаються, може бути індивідуальним або командним з використанням перешкод і спортивного інвентарю.

До більш поглибленої форми викладання фізкультури і спорту переходять у початковій школі. Мета програм фізичного та спортивного виховання в школах Франції – оволодіння різними видами діяльності в галузі спорту та фізкультури, які сприяють зміцненню здоров'я школярів, гармонійному розвитку особистості. Програми передбачають, передусім, розвиток швидкості, сили, витривалості, координації рухів, рівноваги, гнучкості. Мінімальний обсяг занять у початковій школі – 6 годин на тиждень. У низці шкіл апробується програма, розрахована на 7 годин занять і більше. Особлива увага приділяється аспектам, пов'язаним із бігом і плаванням. Саме в цих двох видах спорту найлегше помітити прогрес учня, і тому вони більш за інші підходять для формування та розвитку навичок прискорення, ритму, траєкторії. Командні види спорту також широко практикуються [8, 279–290].

Основним організаційним осередком системи шкільного спорту Франції є спортивна асоціація, яка працює в кожній школі під керівництвом учителя фізичної культури. Французькі фахівці вважають, що така система дозволяє краще проводити роботу в межах обов'язкового навчання фізичної культури та занять спортом. Участь школярів у спортивних змаганнях відповідно до їхнього рівня фізичного розвитку й інтересів дозволяє вдосконалювати сформовані рухові вміння і навички. Спортивна асоціація привчає школярів до відповідальності та співпраці з дорослими, підтримує зв'язки з різними спортивними й культурними організаціями.

Чемпіонати зі шкільного спорту у Франції проводяться на трьох рівнях: шкільному (академічному), департаментському та національному. Їх організують: Національна спілка шкільного спорту, Спортивний союз початкових навчальних закладів, Головний спортивний союз вільної освіти. Спеціальна підготовка спортивно обдарованої молоді визнана важливим державним завданням. На початковому етапі вона має характер попереднього відбору й охоплює учнів у межах міста і департаменту.

У Чехії згідно з рамковою навчальною програмою для початкової освіти фізичне виховання відноситься до освітньої галузі «Людина і здоров'я», яка передбачає формування в молодших школярів навичок здорового способу життя для повсякденного використання в обсязі 2 години на тиждень протягом перших п'яти класів.

Завданням цієї освітньої галузі є формування і розвиток ключових компетенцій, пов'язаних із:

- визнанням здоров'я як найголовнішої цінності життя;
- розумінням здоров'я як фізичного, душевного і соціального благополуччя;
- знаннями про людину як біологічний індивідуум, залежний на окремих етапах життя від власної поведінки і прийняття рішень, від якості міжособистісних відносин і стану навколишнього середовища;
- розумінням фітнесу, гарного зовнішнього вигляду і психічного благополуччя як важливих передумов для вибору професійного шляху, партнерів соціальної взаємодії тощо [10, 72].

До змісту програм з фізичного виховання в чеських початкових школах включені рухливі ігри, основи гімнастики, вправи з тренажерами й обладнанням відповідного розміру і ваги, ритмічні вправи під музику, елементи танцю, основи легкої атлетики, основи спортивних ігор, базове навчання плаванню, лижі, катання на ковзанах (залежно від умов школи), туризм (похід, поведінка у транспортних засобах і на природі, кемпінг, охорона навколишнього середовища) [10, 77]. З 2000 р. у Чеській Республіці діє «Національна програма розвитку спорту для всіх» (*Národní program rozvoje sportu pro všechny*).

У розкладі початкових шкіл Болгарії на фізкультурну освіту виділяється 2 години в 1–2 класах і 2,5 години в 3–4 класах. Зміст дисципліни «Фізична діяльність і спорт» включає у 1-ому класі, наприклад, такі модулі, як «Легка атлетика», «Гімнастика», «Туризм», «Танці» та «Спортивні ігри». Конкретизуючи навчальну діяльність учнів за кожним модулем, програма зазначає міжпредметні зв'язки (з музикою, рідною мовою, математикою, технологіями, мистецтвом, природознавством, краєзнавством), тим самим підкреслюючи крос-предметний характер початкової освіти [2]. Формальне поточне оцінювання результатів навчальної діяльності учнів (кількісні показники) здійснюється вчителем, по завершенні кожного модуля програми виставляється підсумкова оцінка. У 2009 р. у країні прийнята і реалізується «Національна стратегія з розвитку фізичної освіти і спорту в Республіці Болгарії 2010–2020» (*Национална стратегия за развитие на физическото възпитание и спорта в Република България 2010–2020*).

Висновки. Проаналізувавши досвід окремих європейських країн з організації фізичного виховання і спорту, можна зробити висновок, що кожна держава, враховуючи загальноєвропейську політику, впроваджує національні стратегії та програми, метою яких є розвиток позитивного ставлення до фізичної активності серед дітей та молоді упродовж життя, розвиток фізичної грамотності школярів, зміцнення матеріальної бази для якісного фізичного виховання і спорту в кожній школі, збільшення кількості годин фізичного виховання в навчальних планах тощо.

Спільними рисами для держав-членів ЄС у фізкультурній освіті на початковому щаблі є скорочення годин фізичного виховання в розкладі молодших школярів; домінування спортивних ігор у змісті програми з фізичного виховання та спорту (до 40 % програми); практика формального оцінювання спортивних досягнень учнів; залежність якості та кількості шкільного спортивного обладнання від рівня економічного розвитку країни та розташування школи (регіон країни, місто / сільська місцевість); зниження фінансування шкільної фізкультури та спорту порівняно з попередніми роками (значні витрати на утримання устаткування і приміщень і одночасно низька академічна «віддача»).

У більшості країн Євросоюзу на рівні МСКО 1 спостерігаються такі тенденції у царині фізичної освіти та спорту:

- реалізація національних стратегій і масштабних ініціатив з просування здорового способу життя;
- реформування програм з фізичного виховання для МСКО 1 з урахуванням потреби збільшення часу на заняття фізкультурою та спортом;
- орієнтація змісту початкової освіти на формування в молодших школярів компетентностей здорового способу життя й розширення меж дисципліни «Фізична культура і спорт» до галузі «Освіта про здоровий спосіб життя»;
- інтеграція учнів з особливими потребами у навчальний процес з фізкультурної освіти;
- застосування новітніх методологічних підходів, що базуються на гуманістичній основі та спрямовані на встановлення міжпредметних зв'язків з дисциплінами обов'язкового циклу (рідна мова, громадянська освіта, валеологія, інформаційні технології).

Потребують ефективних рішень у європейській фізкультурній освіті такі проблеми:

- у багатьох країнах ЄС рекомендована програмами кількість годин фізичного виховання і спорту на рівні МСКО 1 не виконується на практиці;
- підготовка педагогічних кадрів з фізичного виховання не відповідає сучасним вимогам, не працює система безперервного професійного розвитку учителів;
- необхідна модернізація шкільної матеріальної бази (спортивне обладнання) та інфраструктури.

ЛІТЕРАТУРА

1. Турчик І. Х. Фізичне виховання і спорт у шкільній освіті Англії : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 24.00.02 «Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення» / І. Х. Турчик. – Львів, 2005. – 21 с.
2. Учебна програма по физическо възпитание и спорт за I клас. – София, 2000. – 9 с.
3. Article 165 of the 2009 EU Lisbon Treaty [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.lisbon-treaty.org/wcm/the-lisbon-treaty/treaty-on-the-functioning-of-the-european-union-and-comments/part-3-union-policies-and-internal-actions/title-xii-education-vocational-training-youth-and-sport/453-article-165.html>
4. EU (European Union) White Paper : White Paper on Sport (presented by the Commission) {SEC(2007) 932} {SEC(2007) 934} {SEC(2007) 935} {SEC(2007) 936}. 11.7.2007 COM(2007) 391 final. – Brussels : Commission of the European Communities, 2007. – 20 p.
5. EU Physical Activity Guidelines, Recommended Policy Actions in support of Health-Enhancing Physical Activity, October 2008 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ec.europa.eu/sport/library/documents/c1/eu-physical-activityguidelines-2008_en.pdf.
6. European Commission / EACEA / Eurydice, 2013. Physical Education and Sport at School in Europe / Eurydice Report. – Luxembourg : Publications Office of the European Union. – 76 p.
7. Hardman K. The Situation of Physical Education in Schools : A European Perspective / Ken Hardman // Human Movement. – 2008. – Vol. 9 (1). – P. 5–18.
8. International Comparison of Physical Education: Concepts, Problems, Prospects / Ed. by Uwe Pühse, Markus Gerber. – Oxford : Meyer & Meyer Sport (UK) Ltd., 2005. – 719 с.
9. Promoting sport and enhancing health in European Union countries: a policy content analysis to support action. – Copenhagen : World Health Organization Regional Office for Europe, 2013. – 64 p.
10. The Framework Education Programme for Elementary Education (FEP EE). – Research Institute of Education (VЪP) in Prague, 2007. – 131 p.

РЕЗЮМЕ

Е. Б. Яровая. Физкультурное образование и спорт в начальной школе евросоюза: современное состояние и тенденции развития.

В статье рассматриваются особенности организации и модели физкультурного образования младших школьников в государствах-членах Европейского Союза. Автор анализирует практику и определяет тенденции развития физкультурного образования на уровне МСКО 1, среди которых реализация национальных стратегий и масштабных инициатив по продвижению здорового образа жизни, реформирование школьных программ по физическому воспитанию, ориентация содержания начального образования на формирование у младших школьников спортивных компетенций, интеграция учащихся с особыми потребностями в учебный процесс по физкультурному образованию, внедрение новейших методологических подходов. Охарактеризованы общие для стран ЕС черты и проблемы в организации физкультурного образования на начальной ступени.

Ключевые слова: физкультурное образование, начальная школа, цели учебной программы, здоровый образ жизни, формальное оценивание, школьный спорт, тенденция.

SUMMARY

O. Yarova. Physical education and sport in primary school of the European Union: current status and trends.

The article examines the organizational peculiarities and models of physical education of younger schoolchildren in the Member States of the European Union. The author analyzes the practice and points out the trends of physical education at ISCED level 1 including the implementation of national strategies and major initiatives to promote healthy lifestyles, the reform of physical education curriculum taking into account the need to increase time on physical training and sports, orientation of the primary education content on the forming of primary school children's sports competence and expanding the scope of the discipline "Physical culture and sports" to the field "Education about healthy way of life", integration of students with special needs in the educational process in sports education, and the introduction of new methodological approaches based on the humanistic basis and aimed at establishing interdisciplinary links with subjects of the compulsory cycle (native language, civic education, valeology, information technology).

The article characterizes the common features of the EU countries in physical education at the primary stage which are the dominance of sports games in the framework of the physical education and sports curriculum, the practice of formal evaluation of students' athletic achievements, the dependence of the quality and quantity of school sports equipment on the level of country economic development and school location.

Having analyzed the experience of European countries on the organization of physical education and sports, the author concludes that each state, taking into account the pan-European policy, implements national policies and programmes aimed at developing a positive attitude towards physical activity among children and youth throughout life, developing physical literacy of pupils, strengthening the material base for high quality physical education and sports in every school, increasing the number of hours of physical education in the curricula, etc.

The challenges for the EU countries in the organization of physical education at ISCED level 1 such as the increase in the number of hours of physical education and sports at the primary level, the discrepancy of physical education teachers' training to modern requirements, the lack of continuous professional development of teachers, and the need for modernization of school facilities and infrastructure demand effective solutions.

Key words: *physical education, primary school, curriculum objectives, healthy lifestyle, formal evaluation, school sports, trend.*